

dr Marcin Spychala¹

Katedra Finansów Publicznych
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Zróźnicowanie przestrzenne absorpcji funduszy unijnych perspektywy finansowej 2007–2013 a zmiany poziomu wzrostu gospodarczego województw w Polsce

WSTĘP

Podstawowymi instrumentami finansowymi unijnej polityki spójności w latach 2007–2013 były Fundusze Strukturalne oraz Fundusz Spójności, które zarówno w literaturze przedmiotu, jak i praktyce gospodarczej często określane są nazwą „fundusze unijne”. Na realizację unijnej polityki spójności w Polsce zaangażowano wówczas kwotę 67,3 mld euro środków pochodzących z funduszy unijnych [Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, 2006, s. 102]. Przeważająca część przyznanej Polsce puli środków wspólnotowych (98,8% całej alokacji) wspierała przedsięwzięcia w ramach Celu I. *Konwergencja* – priorytetowego celu unijnej polityki spójności.

Cel I. *Konwergencja* ukierunkowano na wspieranie wzrostu oraz tworzenie nowych miejsc pracy w państwach i regionach najslabiej rozwiniętych [Pastuszka, 2012, s. 54]. W ramach Celu *Konwergencja* do wsparcia kwalifikowały się regiony na poziomie NUTS II, których PKB *per capita* w przypadku Funduszy Strukturalnych był niższy aniżeli 75% średniej dla Unii Europejskiej 25 państw, natomiast w przypadku Funduszu Spójności – regiony o PKB *per capita* wynoszącym mniej niż 90% średniej dla Unii Europejskiej 25 państw, które miały program zmierzający do spełnienia warunków konwergencji gospodarczej [Gajewska, Sokół i Staśkiewicz, 2012, s. 15].

Celem artykułu jest przeprowadzenie analizy zróźnicowania przestrzennego absorpcji funduszy unijnych okresu programowania 2007–2013 na poziomie NUTS II, czyli w układzie województw. W niniejszej publikacji termin „absorp-

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katedra Finansów Publicznych, al. Niepodległości 10, 61-875 Poznań, tel. +48 61 854 38 48; e-mail: marcin.spychala@ue.poznan.pl

cja” rozumiany jest jako kwota środków faktycznie wydatkowanych w projektach współfinansowanych z funduszy unijnych, realizowanych w ramach unijnej polityki spójności w Polsce, i stosowany zamiennie z terminami: „zaangażowanie” oraz „wykorzystanie”. W artykule postanowiono zweryfikować hipotezę, według której w Polsce występują znaczne dysproporcje przestrzenne w wykorzystaniu funduszy unijnych perspektywy finansowej 2007–2013. Ponadto w opracowaniu zbadano i określono związek między kształtowaniem się koniunktury gospodarczej w województwach a kwotą wykorzystanych środków wspólnotowych w poszczególnych regionach.

Do osiągnięcia powyższego celu wykorzystano metodę opisową, przyczynową i porównawczą. Posłużono się również wskaźnikami struktury i dynamiki oraz korelacji liniowej Pearsona. Dane statystyczne dotyczące produktu krajowego brutto w układzie województw zaczerpnięto z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, natomiast dane dotyczące zaangażowania funduszy unijnych w poszczególnych województwach wygenerowano z Listy beneficjentów Funduszy Europejskich 2007–2013 według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku, publikowanej przez Ministerstwo Rozwoju na stronie internetowej Portalu Funduszy Europejskich. Z kolei wszystkie opracowania graficzne przygotowano w programie GIS-owskim.

ZAANGAŻOWANIE FUNDUSZY UNIJNYCH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ 2007–2013 W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW

Podstawę wdrażania unijnej polityki spójności w Polsce stanowią Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności). Określają one priorytety i działania dla polskiej polityki regionalnej w okresie programowania 2007–2013 [Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, 2006, s. 4]. W powyższym dokumencie przyjęto założenie, że środki Funduszy Strukturalnych (do których zalicza się: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny) oraz Funduszu Spójności stanowią podstawowe źródło finansowania polityki regionalnej w Polsce [Churski, 2008, s. 176].

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności w latach 2007–2013 wyniosła około 85,6 mld euro. Uwzględniając zasadę komplementarności, montaż finansowy zaplanowano w następującym układzie [Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, 2006, s. 102]:

- środki publiczne – 79,2 mld euro (92,5% całości budżetu), w tym:
- wspólnotowe środki publiczne – 67,3 mld euro (85,0% środków publicznych),
- krajowe środki publiczne – 11,9 mld euro (15,0% środków publicznych),
- środki prywatne – 6,4 mld euro (7,5% całości budżetu).

W perspektywie finansowej 2007–2013 unijna polityka spójności była wdrażana w Polsce na podstawie 5 Krajowych Programów Operacyjnych oraz 16 Re-

gionalnych Programów Operacyjnych [Spychała, 2012, s. 381]. Ostateczne wykorzystanie przyznanej Polsce pierwotnej puli środków wspólnotowych w kwocie 67,3 mld euro przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności okresu programowania 2007–2013 w Polsce w podziale na województwa i programy operacyjne (w mln zł)

Województwo	POKL	POLiŚ	POIG	POPT	RPW	RPO	Suma
Łódzkie	2 356,8	10 318,7	2 080,5	11,8	0,0	4 299,4	19 067,2
Mazowieckie	4 328,7	23 344,3	6 322,3	1 495,6	0,0	7 847,3	43 338,2
Małopolskie	2 772,5	8 039,1	3 398,1	14,8	0,0	5 612,8	19 837,3
Śląskie	3 287,2	12 566,1	2 454,2	15,9	0,0	7 331,0	25 654,5
Lubelskie	2 481,3	4 302,5	1 001,1	11,1	2 871,0	4 974,8	15 641,9
Podkarpackie	2 366,0	7 445,3	1 787,1	13,0	2 499,6	4 984,9	19 095,8
Podlaskie	1 281,7	2 129,5	651,7	13,1	1 684,0	2 832,9	8 592,9
Świętokrzyskie	1 654,6	2 483,2	667,2	8,8	1 198,7	3 163,4	9 175,9
Lubuskie	873,7	3 565,7	489,5	15,4	0,0	2 090,9	7 035,2
Wielkopolskie	2 686,3	7 537,7	2 474,4	10,6	0,0	5 432,6	18 141,5
Zachodniopomorskie	1 785,0	6 032,6	710,8	14,7	0,0	3 377,5	11 920,6
Dolnośląskie	2 298,1	9 690,6	2 463,6	18,1	0,0	5 201,7	19 672,0
Opolskie	1 059,4	1 849,2	598,8	12,5	0,0	2 060,2	5 580,2
Kujawsko-pomorskie	2 080,0	4 124,2	1 221,8	10,1	0,0	4 185,4	11 621,5
Pomorskie	1 844,8	10 166,5	1 505,5	14,1	0,0	3 947,3	17 478,2
Warmińsko-mazurskie	1 765,5	5 429,0	399,0	14,3	1 541,8	4 346,9	13 496,5
Projekty ogólnopolskie	9 186,6	3 147,5	10 614,0	633,1	473,6	546,0	24 600,7
Polska razem	44 108,1	122 171,6	38 839,7	2 326,9	10 268,7	72 234,9	289 949,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku w okresie programowania 2007–2013 w Polsce zrealizowano 150 914 projektów [Ministerstwo Rozwoju], których łączne współfinansowanie ze środków Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności wyniosło 289,9 mld zł (tabela 1). Najwyższe łączne zaangażowanie środków unijnych odnotowano w województwie mazowieckim (43,3 mld zł, co stanowiło 14,9% wykorzystania wszystkich środków unijnych w Polsce) oraz

w województwie śląskim (8,8%), natomiast najmniejsze – w województwie opolskim (1,9%). 24,6 mld zł środków wspólnotowych (8,5% całości) zostało wykorzystanych w ramach projektów ogólnopolskich.

Ze względu na programy operacyjne najwyższa kwota środków wspólnotowych została wykorzystana w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 122,2 mld zł, co stanowiło 42,1% zaangażowania środków unijnych w Polsce, a następnie w ramach: Regionalnych Programów Operacyjnych – 72,2 mld zł (24,9%), Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – 44,1 mld zł (15,2%), Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – 38,8 mld zł (13,4%), a także Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej – 10,3 mld zł (3,5%) oraz Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna – 2,3 mld zł (0,8%).

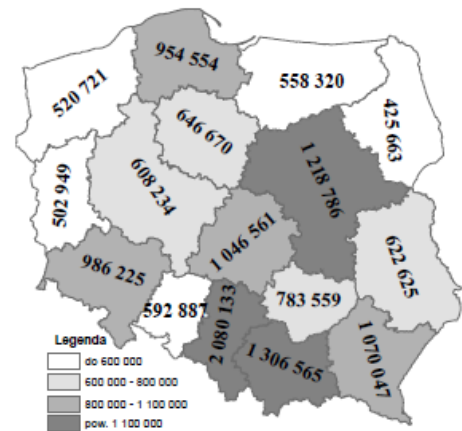
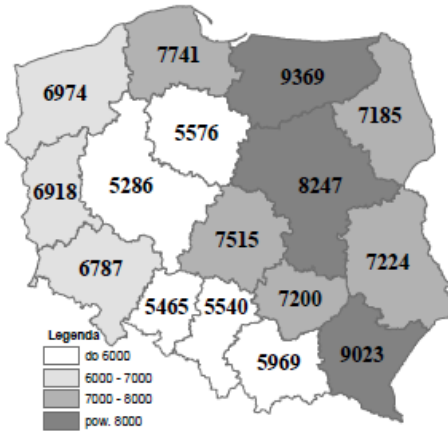
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko był największym w historii Unii Europejskiej programem operacyjnym [Jankowska, Sokół i Wicher, 2008, s. 57]. Najwyższą kwotę dofinansowania unijnego z tego Programu uzyskały projekty realizowane na obszarze województwa mazowieckiego (19,1% całości zaangażowania w ramach POIiŚ) oraz województwa śląskiego (10,2%) i łódzkiego (8,4%). W przypadku Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki ponad 20% środków wspólnotowych zostało zaangażowanych w ramach projektów ogólnopolskich, a kolejnych 9,8% w ramach projektów w województwie mazowieckim, 7,5% w województwie śląskim i 6,3% w województwie małopolskim.

W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 27,3% środków europejskich zostało wykorzystanych przy realizacji projektów ogólnopolskich, 16,3% w województwie mazowieckim, 8,7% w województwie małopolskim i 6,4% w województwie wielkopolskim. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej realizowany był w pięciu województwach, z których najwyższą kwotę środków unijnych wykorzystano województwo lubelskie (28,0%), a następnie województwa: podkarpackie (24,3%), podlaskie (16,4%), warmińsko-mazurskie (15%) oraz świętokrzyskie (11,7%). W ramach PO RPW 4,6% dofinansowania unijnego zaangażowano w projekty realizowane na obszarze kilku województw Polski Wschodniej. Program Operacyjny Pomoc Techniczna (PO PT) gwarantował środki finansowe na obsługę procesu realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, zapewniał ciągłość programowania interwencji strukturalnych, a także informację i promocję operacji funduszy strukturalnych [Gajewska, Sokół i Staśkiewicz, 2012, s. 86].

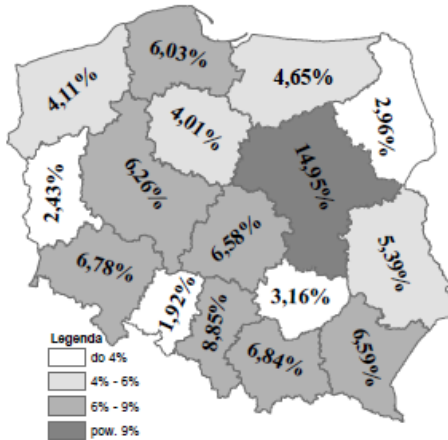
Ponad 64% zaangażowania środków unijnych w ramach PO PT przypadło na projekty zlokalizowane w województwie mazowieckim, w związku z pełnieniem przez ministerstwa oraz urzędy centralne funkcji instytucji zarządzających, audytowych i certyfikujących programy operacyjne. Z kolei w przypadku Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) najwyższą kwotę dofinansowania wykorzystano w przypadku województw: mazowieckiego (10,9% całości środków wydatkowanych w ramach RPO), śląskiego (10,1%), małopolskiego (7,8%) i wielkopolskiego (7,5%), a najniższą – w województwach: opolskim i lubuskim (po 2,9%), podlaskim (3,9%) i świętokrzyskim (4,4%). Niecały 1% środków wspólnotowych w ramach

RPO wykorzystano na finansowanie projektów realizowanych na obszarze przynajmniej dwóch województw. Ponadto w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego zrealizowano trzy projekty o łącznej wartości 0,5 mln zł, których zasięg terytorialny wykraczał poza granice Polski i obejmował: Mińsk, Litwę oraz Obwód Kaliningradzki [Ministerstwo Rozwoju].

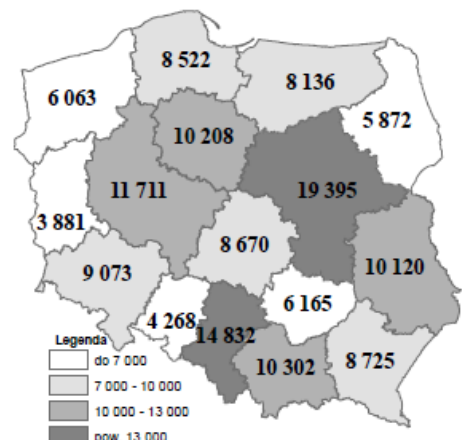
a) Wartość funduszy w zł na mieszkańca   b) Wartość funduszy w zł na km²

c) Udział w wartości funduszy ogółem

d) Liczba zrealizowanych projektów

Rys. 1. Zróżnicowanie przestrzenne absorpcji funduszy unijnych w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Ministerstwa Rozwoju.

Jak już wcześniej wspomniano, najwyższa kwota środków wspólnotowych została zaangażowanych w realizację projektów na obszarze województwa mazowieckiego – 14,9% całości środków unijnych wydatkowanych w okresie progra-

mowania 2007–2013 (rys. 1c). Pod względem liczby zrealizowanych projektów również dominuje województwo mazowieckie – na jego obszarze dofinansowanie unijne uzyskało 19 395 projektów, co stanowi 12,9% całkowitej liczby projektów współfinansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2007–2013 (rys. 1d). W województwie śląskim zrealizowano 14 832 projekty (9,8% ogólnej ich liczby), a w województwie wielkopolskim – 11 711 (7,8%). Z kolei najmniej projektów współfinansowanych ze środków unijnych zrealizowano w województwach: lubuskim – 3881 (2,6%), opolskim – 4268 (2,8%) oraz podlaskim – 5872 (3,9%).

Nieco inaczej kształtuje się zróźnicowanie przestrzenne absorpcji funduszy unijnych w odniesieniu do wielkości względnych – wartości funduszy na mieszkańca (rys. 1a) oraz wartości funduszy na km² powierzchni. Najwyższą kwotę wykorzystanych środków unijnych na mieszkańca odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim, podkarpackim i mazowieckim. Z kolei najniższą wartość zaangażowanych środków wspólnotowych przypadających na jednego mieszkańca zaobserwowano w województwach: wielkopolskim, opolskim i śląskim. Natomiast biorąc pod uwagę kwotę wykorzystanych środków europejskich przypadających na każdy km² powierzchni danego regionu (tzw. nasycenie regionu funduszami unijnymi), najwyższą wartość zaobserwowano w województwach: śląskim, małopolskim i mazowieckim, a najniższą – w województwach: podlaskim, lubuskim i zachodniopomorskim.

Podsumowując, struktura przestrzenna wykorzystania środków unijnych perspektywy finansowej 2007–2013 zmienia się w zależności od przyjętego do analizy wskaźnika mierzącego zaangażowanie funduszy europejskich w poszczególnych województwach. Jednak bez względu na to, czy w badaniu uwzględniane są miary bezwzględne, czy też miary względne, wśród województw o najwyższym zaangażowaniu środków wspólnotowych niemal zawsze pojawia się województwo mazowieckie oraz województwo śląskie.

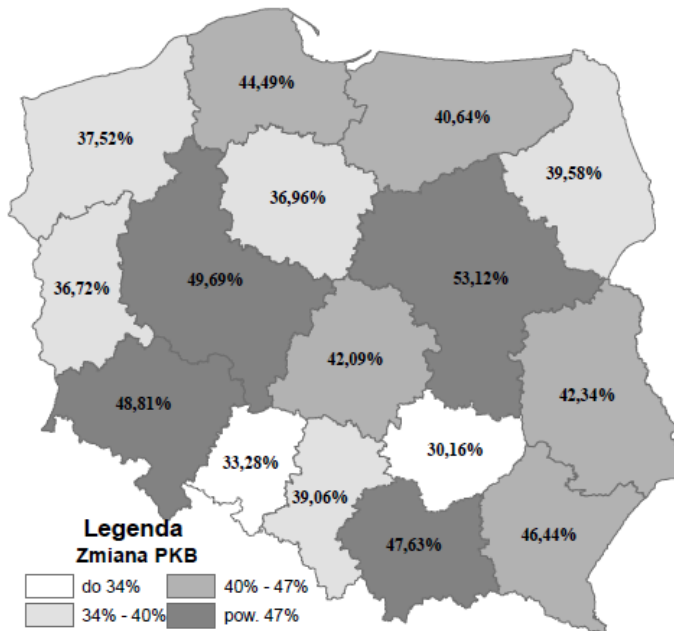
FUNDUSZE UNIJNE A PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

Problem wpływu funduszy unijnych na tempo wzrostu PKB jest z jednej strony aktualny i niezwykle ważny w kontekście polityki gospodarczej oraz wzrostu gospodarczego, a z drugiej strony – niedostatecznie zbadany i często traktowany powierzchownie. Trudności w ukazaniu zależności pomiędzy wykorzystaniem środków wspólnotowych a stopą wzrostu PKB dotyczą kilku kwestii. Po pierwsze, projekty inwestycyjne realizowane ze środków Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności nie są jedynym czynnikiem wzrostu gospodarczego, a ich wyodrębnienie spośród pozostałych przyczyn zmian PKB jest zabiegiem niezwykle skomplikowanym i czasochłonnym. Po drugie, rezultaty projektów współfinansowanych ze środków unijnych są widoczne w sferze realnej gospodarki po

pewnym czasie od zakończenia danych przedsięwzięć, a wykorzystane fundusze wpływają na zmianę PKB z opóźnieniem. W literaturze przedmiotu przyjmuje się różne wielkości tego przesunięcia w czasie [Churski, 2008; Kokocińska, 2010; Gajewska, Sokół i Staśkiewicz, 2012; Grosse, 2004; Smętkowski, 2013]. Niektórzy autorzy twierdzą nawet, iż fundusze unijne okresu programowania 2007–2013 będą silnie oddziaływać na polską gospodarkę jeszcze w 2022 roku [Komisja Europejska, 2014, s. 231]. Po trzecie, zgodnie z obowiązującą w procedurze wydatkowania środków unijnych zasadą n+2, państwo członkowskie ma możliwość rozliczania funduszy unijnych przez dwa kolejne lata następujące po roku, z którego pochodziła transza alokowanych na dane państwo środków wspólnotowych, co w jeszcze większym stopniu zwiększa opóźnienia wpływu funduszy na zmianę PKB [Tkaczyński, Świstak, 2013, s. 581].

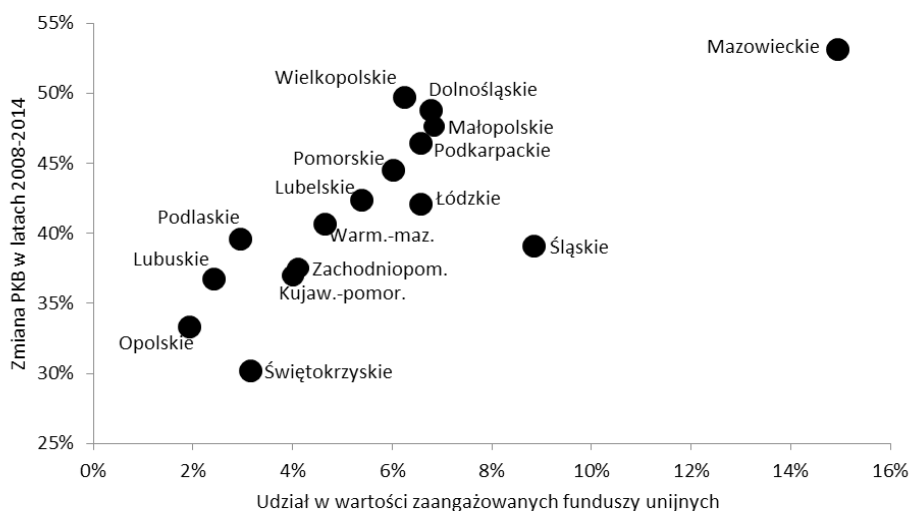
W artykule przyjęto, iż środki Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności wpływają na zmianę PKB z rocznym opóźnieniem. Powyższe założenie zostało podyktowane specyfiką wydatkowania środków w ramach projektów współfinansowanych z funduszy wspólnotowych, koniecznością systematycznego rozliczania i monitorowania otrzymanych środków poprzez wypełnianie wniosków o płatność oraz dostępnością danych. W związku z powyższym zbadano wpływ środków unijnych perspektywy finansowej 2007–2013 na zmianę poziomu wzrostu gospodarczego mierzonego stopą wzrostu PKB w latach 2008–2014.

Rys. 2. Stopa wzrostu PKB w latach 2008–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na rys. 2 przedstawiono tempo wzrostu PKB pomiędzy rokiem 2008 a rokiem 2014 w poszczególnych województwach. W największym stopniu PKB zwiększył się w województwie mazowieckim (o 53,1% w porównaniu z rokiem 2008), a w dalszej kolejności w województwach: wielkopolskim (o 49,7%), dolnośląskim (o 48,8%) i małopolskim (o 47,6%). Z kolei w skali całej Polski PKB w 2014 roku wzrósł o 44,9% w porównaniu z rokiem 2008. W żadnym z województw poziom PKB w badanym okresie nie zmniejszył się. Jednak najmniejszy jego wzrost odnotowano w województwie świętokrzyskim (o 30,2% w porównaniu z rokiem 2008) oraz w województwach: opolskim (o 33,3%), lubuskim (o 36,7%) i kujawsko-pomorskim (o 37,0%).

Rys. 3. Zmiana PKB w latach 2008–2014 a udział województw w wartości zaangażowanych funduszy unijnych okresu programowania 2007–2013 w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Ministerstwa Rozwoju.

Tempo wzrostu PKB jest ściśle powiązane z wartością funduszy unijnych, które zostały wydatkowane w poszczególnych województwach. Na rys. 3 przedstawiono zależności między zmianą PKB w latach 2008–2014, która wyraża przebieg koniunktury gospodarczej w tym okresie, a udziałem poszczególnych województw w wartości zaangażowanych środków unijnych. Punkty reprezentujące województwa na rys. 3 układają się w linię prostą, co świadczy o wysokiej korelacji między badanymi zmiennymi. Im wyższy udział danego województwa w wartości zaangażowanych środków wspólnotowych, tym większa zmiana PKB w latach 2008–2014 i odwrotnie. W celu określenia zależności między stopą wzrostu PKB a udziałem województw w wartości zaangażowanych funduszy unijnych okresu programowania 2007–2013 obliczono współczynnik korelacji liniowej Pearsona, który wyniósł 0,75. Oznacza to, iż między badanymi zmiennymi

istnieje istotna zależność dodatnia. Wyższe tempo wzrostu PKB zostało odnotowane w tych województwach, w których zaangażowano wyższą kwotę funduszy unijnych. Im więcej środków z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności zostało wykorzystanych w danym województwie, tym wyższy odnotowano w nim wzrost gospodarczy mierzony zmianą PKB.

ZAKOŃCZENIE

Na podstawie przeprowadzonych w artykule badań można stwierdzić, iż absorpcja środków unijnych pochodzących z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności jest silnie zróżnicowana przestrzennie. W Polsce w ujęciu województw występują znaczne dysproporcje przestrzenne w wykorzystaniu funduszy unijnych perspektywy finansowej 2007–2013. Najwyższą kwotę funduszy unijnych wykorzystano w województwie mazowieckim. W tym samym województwie zrealizowano największą liczbę projektów dofinansowanych ze środków wspólnotowych. Kwota środków unijnych zaangażowanych w projekty realizowane na obszarze województwa mazowieckiego była prawie 8-krotnie wyższa niż w województwie opolskim, w którym wykorzystano najniższą wartość funduszy europejskich. Z kolei biorąc pod uwagę liczbę projektów, w województwie mazowieckim zrealizowano ich 5-krotnie więcej niż w województwie lubuskim charakteryzującym się najmniejszą liczbą projektów unijnych.

Nieco mniejsze zróżnicowanie można zaobserwować w przypadku wielkości względnych. Pod względem wartości zaangażowanych funduszy na 1 mieszkańca, absorpcja w województwie warmińsko-mazurskim była o 77% wyższa niż w województwie wielkopolskim. Z kolei biorąc pod uwagę wartość wykorzystanych środków unijnych na 1 km² powierzchni regionu, absorpcja w województwie śląskim była niemal 5-krotnie wyższa niż w województwie podlaskim.

W artykule określono również związek między kwotą wykorzystanych środków wspólnotowych w poszczególnych województwach a kształtowaniem się koniunktury gospodarczej mierzonej zmianą PKB. Absorpcja funduszy unijnych w poszczególnych regionach jest istotnie dodatnio skorelowana ze stopą wzrostu PKB. Najwyższe tempo wzrostu PKB zaobserwowano w tych województwach, w których zostało zaangażowanych najwięcej funduszy unijnych (mazowieckie, wielkopolskie, dolnośląskie, małopolskie), a najniższe tempo wzrostu PKB odnotowano w regionach o najmniejszej absorpcji środków europejskich (świętokrzyskie, opolskie, lubuskie, kujawsko-pomorskie).

Problematyka zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy unijnych oraz wpływu tej absorpcji na zmiany poziomu wzrostu gospodarczego wydaje się być niezwykle intrygująca oraz ważna we współczesnej nauce i praktyce gospodarczej. Przeprowadzone badanie, a także uzyskane wyniki mogą stanowić asumpt do podjęcia bardziej pogłębionych oraz rozszerzonych badań w tym kierunku.

BIBLIOGRAFIA

- Churski P., 2008, *Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Gajewska M., Sokół A., Staśkiewicz A., 2012, *Fundusze Unii Europejskiej dla przedsiębiorców 2007–2013*, CeDeWu, Warszawa.
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl/bdl/> (dostęp: 07.05.2016 r.).
- Grosse T.G., 2004, *Polityka regionalna Unii Europejskiej. Przykład Grecji, Włoch, Irlandii i Polski*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Jankowska M., Sokół A., Wicher A., 2008, *Fundusze Unii Europejskiej 2007–2013*, CeDeWu, Warszawa.
- Kokocińska K., 2010, *Polityka regionalna w Polsce i w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Komisja Europejska, 2014, *Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Promowanie rozwoju i dobrego rządzenia w regionach UE i miastach. Szósty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Lewis Dijkstra, Bruksela.
- Ministerstwo Rozwoju, Lista beneficjentów Funduszy Europejskich – stan na 31 grudnia 2015 r., https://www.funduszeuropejskie.2007–2013.gov.pl/NaborWnioskow/lista_beneficjentow/Strony/Lista_beneficjentow_FE_311215.aspx (dostęp: 16.07.2016 r.).
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności), listopad 2006 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Pastuszka S., 2012, *Polityka regionalna Unii Europejskiej – cele, narzędzia, efekty*, Difin, Warszawa.
- Smętkowski M., 2013, *Rozwój regionów i polityka regionalna w krajach Europy Środkowo-Wschodniej w okresie transformacji i globalizacji*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Spychała M., 2012, *Finansowanie klastrów jako element polityki regionalnej Unii Europejskiej*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, red. M.G. Woźniak, Wydawnictwo UR, Rzeszów, s. 378–387.
- Tkaczyński J.W., Świstak M., 2013, *Encyklopedia polityki regionalnej i funduszy europejskich*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.

Streszczenie

W artykule przedstawiono zróźnicowanie przestrzenne absorpcji funduszy unijnych okresu programowania 2007–2013 na poziomie województw. Wykorzystanie środków europejskich omówiono najpierw w układzie programów operacyjnych, a następnie przy zastosowaniu wielkości bezwzględnych (liczby projektów i wartości funduszy) oraz względnych (wartości funduszy na 1 mieszkańca i wartości funduszy na 1 km²). W artykule postanowiono zweryfikować hipotezę, według której w Polsce występują znaczne dysproporcje przestrzenne w wykorzystaniu funduszy unijnych perspektywy finansowej 2007–2013. Najwyższą kwotę funduszy oraz największą liczbę projektów zrealizowano w województwie mazowieckim. Z kolei najwyższą kwotę środków unijnych w przeliczeniu na

1 mieszkańca odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim, a w przeliczeniu na 1 km² – w województwie śląskim.

Ponadto w opracowaniu zbadano i określono związek między kształtowaniem się koniunktury gospodarczej w województwach a kwotą wykorzystanych środków wspólnotowych w poszczególnych regionach. Wykorzystanie funduszy unijnych w poszczególnych regionach było istotnie dodatnio skorelowane ze stopą wzrostu PKB. Najwyższe tempo wzrostu PKB zaobserwowano w tych województwach, w których zostało zaangażowanych najwięcej funduszy unijnych, a najniższe tempo wzrostu PKB odnotowano w regionach o najmniejszej absorpcji środków europejskich.

Dane statystyczne dotyczące PKB zaczerpnięto z Banku Danych Głównego Urzędu Statystycznego, natomiast dane dotyczące zaangażowania funduszy unijnych wygenerowano z Listy beneficjentów publikowanej przez Ministerstwo Rozwoju. Z kolei wszystkie opracowania graficzne przygotowano w programie GIS-owskim.

Słowa kluczowe: fundusze unijne, różnicowanie przestrzenne, zaangażowanie, absorpcja, PKB

Spatial diversity of EU funds' absorption in financial framework 2007–2013 and the changes in economic growth of the provinces in Poland

Summary

The article presents the spatial differentiation of absorption of EU funds in financial framework 2007–2013 at the level of provinces. At first, the absorption of EU funds was discussed in the system of operational programs, and then – using absolute figures (number of projects and the value of funds) and relative terms (the fund per 1 inhabitant and the value of funds on 1 km²). The article includes the hypothesis that there are the significant spatial disproportions in the use of EU funds of the financial perspective 2007–2013 in Poland. The highest amount of funds and the largest number of projects were implemented in the Masovian province. In turn, the maximum amount of the EU funds per 1 inhabitant was recorded in the Warmia-Masuria province and per 1 km² – in the Silesia province.

In addition, the paper presents the relationship between the evolution of the economic situation in the provinces and the amount of EU funds used in the various regions of Poland. The absorption of EU funds in the particular regions was significantly positively correlated with the rate of growth of GDP. The highest GDP growth rate was seen in those provinces where there has been involved most of EU funds, and the lowest GDP growth recorded in the regions with the lowest absorption of EU funds.

Statistical data on the GDP were taken from the Data Bank of the Central Statistical Office and the data on the involvement of EU funds were generated from the list of beneficiaries published by the Ministry of Development. On the other hand, all the graphics were prepared in the GIS program.

Keywords: EU funds, spatial diversity, involvement, absorption, GDP

JEL: F15, H27